

# Predgovor

Marko Juvan

Tematski sklop je nastal v okviru temeljnega raziskovalnega projekta »Maj 68 v literaturi in teoriji: zadnja sezona modernizma v Franciji, Sloveniji in svetu« (J6-9384, financer ARRS). Štirje prispevki se posvečajo spremembam modernistično usmerjene literature in teorije v socialističnih deželah (Češkoslovaški in Jugoslaviji) od mednarodnega študentskega gibanja v obdobju t. i. liberalizma šestdesetih let 20. stoletja do padca železne zavese 1989 in obdobju postsocialistične tranzicije, ki je sledilo.

Članek urednika tematskega sklopa **Marka Juvana** (ZRC SAZU) na ozadju divergentnih razlag zgodovinskega procesa 1968–1989 obravnava sovisnost med konceptoma revolucije in modernizma. Z vidika teorije svetovnih-sistemov primerja pojave radikalizacije, ki jo je modernizem v literarnih in teoretskih neoavantgardah zahodnega jedra (Pariza) in socialistični »vmesni perifernosti« (Ljubljana) doživel v »dolgem letu '68« pod vplivom študentskega gibanja kot poskusa svetovne revolucije.

**Matteo Colombi** (Univerza v Leipzigu) sledi razvoju ideje »vzporednega polisa«, ki je iz izkušenj »praške pomladi« 1968 dozorela v krogu disidentov, podpisnikov Listine 77. Ugotavlja, kako se je v obdobju normalizacije in po »žametni revoluciji« 1989 spreminjala civilna družba – prvotna dialoškost v notranji raznolikosti civilne družbe se je umaknila izključevalnosti, na površje pa je prišlo tudi latentno nasprotje med njenim konservativnim in progresivnim polom.

**Branislav Jakovljević** (Univerza Stanford) utemeljuje na prvi pogled presenetljivo tezo, da se v dolgem letu '68 ni rodila samo nova levica, temveč tudi nova desnica. Vznik desničarskega diskurza, kostumiranega v avantgardo, odkrije tudi v socialistični Jugoslaviji, kjer Kalajičeva nova desnica ne doživi oblastne represije (drugače od novolevičarskega študentskega gibanja), pač pa teoretsko kritiko Radomira Konstantinovića. Nova desnica, ki je po svetu (tudi v tranzicijskem postjugoslovanskem prostoru) v tretjem tisočletju postala *mainstream*, je torej korenine pognala že pred desetletji.

**Miško Šuvakovič** (Univerza Singidunum) v kontekstu globalnih umetniških gibanj po 1960 razišče delovanje slovenske neoavantgardne skupine OHO, ki s svojim konceptualizmom prelomi z institucijo umetnosti in idejo umetniškega dela ter prebije meje estetskega polja. Poudari raznolikost in večmedijskost OHO-ja, ki je postal svetovno

prepoznaven. Mednarodno odmevnost si je ustvarila tudi retrogardistična skupina NSK, ki se predstavlja kot naslednica OHO-ja v pogojih tranzicijskega nacionalizma in globalnega kapitalizma.